

glagoli.⁴ Vidimo dakle, da se morfološka i sintaktička strana našega glagola funkcionalno dopunjuju.

Sada će biti lakše objasniti, zašto kajkavci, govoreći književnim jezikom, uzimaju glagol *velim* i ondje, gdje mu nema pravoga mjesta.

U prvi mah, čujući nepravilnu upotrebu prezenta *velim* većinom u vezi *da* + prezent kao dopuni uz načinske glagole (*htjeti*, *moći*, *trebati* i sl.), pomislio sam, da se sva pogreška sastoji u tome, što se u tom slučaju veza *da velim* govori u zamjenu za nepostojeći infinitiv *veljeti*, t. j. da ondje, gdje bi imao stajati, a ne stoji infinitiv, ne može doći ni veza *da* + prezent, na pr. u ovakvim rečenicama: *To ne mogu da velim* —, *Treba da veliš: Dobar dan!* —, i t. d. Da i taj moment ovdje nešto znači, vidi se po tome, što veza *da velim* ne dolazi nikada uz vidske glagole (na pr. *početi*), kao što je nekada dolazio sam infinitiv.⁵ Ali uskoro sam se uvjerio, da u tome nije glavni razlog, s kojega se takva upotreba prezenta *velim* osjeća kao neobična, pogotovu kad se pokazalo, da ni oni kajkavci, koji tako griješe, ne poznaju tome glagolu infinitiva. Stvar objašnjuju najbolje primjeri, kao što je ovaj: *Doći ću, ako mi veliš kada* —, iz kojega odmah vidimo, što ovdje »para« štokavsko uho: perfektivna upotreba prezenta našega glagola (*veliš* = »rečeš«).⁶

To opet znači, da prezent *velim* u književnom jeziku — za razliku od kajkavskoga narječja, gdje se govori vidski neutralno, — vrijedi svagda kao imperfektivan, tako da se javlja samo u onim upotrebama, u kojima ne samo što nije perfektivan, nego se ne da ni pomisliti kao takav. Drugim riječima: *velim* se može uzimati samo ondje, gdje znači »govorim« (i to ne svagdje), ali nikako ondje, gdje bi imao značiti »rečem«.

NAZIVI ZA SPORTAŠE U NAŠEM JEZIKU

Josip Vončina

Ljude, koji se bave sportom, najčešće označujemo imenicama, koje se svršavaju nastavcima *-ač* i *-aš*.

-Ač. Tako se svršavaju oni nazivi, koje izvodimo od glagolskih osnova. Bit će to za one sportove, koji naliče nekim radnjama u životu, dakle za koje smo već otprije imali gotove glagole: *bacač* (diska, kladiva, kugle) — *bacati*, *dizač* (utega) — *dizati*, *igrač* (općenit naziv za člana sportske mom-

⁴ Za prezent vrijedi to samo s obzirom na pravu sadašnjost. — U istim upotrebama i vidski neutralni glagoli, kao *vidjeti*, *krstiti*, *ručati* i dr., imaju svagda imperfektivan smisao: *ručam* (na pitanje: Što sada činiš?), *ručajući*, *ručah* (za razliku od pretežno perfektivnoga aorista *ručah*).

⁵ Tome u građi za ARj. ima nekoliko potvrda.

⁶ U ako-rečenicama eventualna smisla može prezent stajati pro futuro samo onda, ako je perfektivan; inače dolazi futur II.

čadi) — igrati se, *jahač* — jahati, *plivač* — plivati, *rvač* — rvati se, *sklizlač* — sklizati se, *trkač* — trčati (< *trk-č-ti), *veslač* — veslati.¹

Nastavkom *-ač* grade se i druge imenice od glagolskih osnova, a znače obično osobu, koja nešto radi: *kovač* — kovati, *krojač* — krojiti.

-*AŠ*. Za neke sportske grane nemamo nikakvih primjera u životu. Nazive za njih primili smo sa strane, ili smo ih pak sami skovali. One, koji gaje neke od tih sportova, zovemo, dakle, prema imenicama, pa u tu svrhu služi nastavak *-aš*: *hazenašica* — (češ.) hazena, *hokejaš* — hokej (engl. hockey), *košarkaš* — košarka, *nogometaš* — nogomet, *odbojkaš* — odbojka, *ragbijaš* — ragbi (engl. rugby), *rukometaš* — rukomet. Riječ *hokej* ne odgovara engleskom izgovoru (hok'i), ali se već odomaćila u tom nepravilnom obliku.

No imenu sportaša može kao osnova poslužiti i sredstvo pojedinog sporta: *kajakaš* — kajak (eskimski *kaiak* ili *kayak*), *kladivaš* — kladivo, *kopljaš* — koplje, *kuglaš* — kugla, *skijaš* — skija (norv. skie). Nastavkom *-aš* tvori se i imenica *sportaš* prema riječi *sport*. U novije se vrijeme čuje i riječ: *preponaš* — prepona, pa i složenice: *dugoprugaš*, *stometraš* = atletičar, koji se natječe u trkama od 5 km i više, odnosno od 100 m.

Nastavak *-aš* čest je i inače kod imenica izvedenih od imeničkih osnova: *bezemljaš* — bez zemlje, *Glavaš* — glava, drozd *imelaš* — imela, *kočijaš* — kočija, *krstaš* — krst, *pravaš* — pravo, *robijaš* — robija.

Izuzeci su imenice *boksač* i *tenisač*. One su nastale prema engleskim imenicama box, tennis, pa bi se prema tome morale završavati na *-aš*. Da ipak nije tako, treba zahvaliti disimilaciji. Osnove se u oba slučaja završavaju na *s* (boks, tenis), pa bi se u oblicima *boksaš, *tenisaš našla u blizini dva srodna glasa (*s* i *š* = *sj*), te je zato nastavak *-aš* ustupio svoje mjesto nastavku *-ač*.

Ima još nekoliko nastavaka za imenice, o kojima je riječ.

-*AC*. Tako se završava tek nekoliko imenica. To su: *mačevalac* — mačevati se (kao *poznavalac* — poznavati), *maratonac* — Maraton; maratonska trka, *padobranac* — padobran, *strijelac* — strijeljati (ova posljednja dobro poznata i izvan sporta). Kada se upotrebljava samo *strijelac*, bilo bi bolje govoriti *strelačka družina* umjesto *streljačka družina* (prema *streljač*), što je već usvojeno.

-*ER*. Imenice *fudbaler* || *futbaler*, *teniser* (pored *tenisač*) i *bokser* (pored *boksač*) preuzete su iz svojega izvora (eng. footballer, tennis, boxer). Bolje je dakle, da se zamijene našim ili ponašenim riječima.

-*IČAR*. Od imenica *atletika*, *gimnastika* izvedene su *atletičar*, *gimnastičar*. Tu je onaj isti, po porijeklu germanski nastavak *-ar* < *-er*, što ga nalazimo u riječima *gramatičar*, *kritičar* (Grammatik-er, Kritik-er), a koji uzrokuje I. palatalizaciju. Analogno su stvorene imenice *avijatičar* — avi-

¹ Vidi o tome i članak prof. Hraste: Kuglač ili kuglaš (*Kuglaški list*, od 10. V. 1953.).

jatika, *jedriličar* — jedrilica, dok *planinar* nastaje od *planina* slično kao *strovinar* od *strovina* ili *kotlar* od *kotao*.

-IST. Tim iz latinskoga preuzetim i internacionaliziranim nastavkom završavaju se nazivi *alpinist* (alpinizam), *automobilist* (automobilizam), *biciklist* (biciklizam), *motorist* (motoristika) isto kao *socijalist* (socijalizam) ili *slavist* (slavistika). Na njih se naslanjaju: *floretist* (florete), *šahist* (šah), *vaterpolist* (vaterpolo, engl. water-polo).

Importirane imenice *sportist* i *fiskulturnik* čini se da su posve zahirjele. Hoće li se to isto desiti i nekim spomenutima kao: *kopljaš*, *dugoprugaš*, *stometraš*, *preponaš*? Na to je pitanje još teško odgovoriti. Svakako, one još intenzivno žive.

Kada smo već kod sporta, valja spomenuti i neke besmislice, što se tu i tamo čuju.

- **STOLNI TENISAČ.** Vrsta sporta zove se *stolni tenis*. Od toga se izraza naziv za sportaša mora izvoditi po pravilu o složenicama, dakle *stolnotenisač* (prema *stolni tenis*), t. j. kao *Crnogorac* (prema *Crna Gora*) i *Novopazarac* (prema *Novi Pazar*). Kada se ne kaže **Crni Gorac* i **Novi Pazarac*, ne treba govoriti ni *stolni tenisač*.

LAKI ATLETIČAR. Prema nazivu *laka atletika* izvedena složenica glasi: *lakoatletičar*. Inače bismo *lakom atletičarkom* mogli nazvati i preko stotinu kilograma tešku Tamaru Tiškevičevu, koja je sudjelovala na Olimpijskim igrama.

TRKA 110 m PREPONE. Izostavljanje prijedlogâ nije usrećilo ovaj izraz. Valja uvijek govoriti: *trka (utrka) na 110 m s preponama*, kako bi i onaj, koji prvi put čuje, mogao znati, o čemu se radi.

MOGUĆNOST I POTREBA PREVOĐENJA*

Stjepan Krešić

Est quadam prodiere tenus, si non datur ultra.
(Urijedno je i pred cilj doći,
Kad sav se postiči ne da.) Hor. Ep. I 1, 32.

Joseph Bédier, umjetnički prevodilac starofrancuskog epa *La chanson de Roland*, u predgovoru tome svome prijevodu veli: »Koliko sam se puta u toku svoga rada s melankolijom u duši sjetio onoga mudrog poglavlja iz

* Ne samo kod nas, nego uopće u svijetu, osjeća se manjak teorije o prevođenju. S važnošću i potrebom prevodilačkog rada u suvremenom životu porastao je znatno i interes za probleme prevođenja, upravo jezični časopisi razmatraju te probleme. I mnoge čitaoce *Jezika* ti problemi zanimaju, jer je u nas 70% prijevodna beletristika, ne govoreći o tom, da su naši prevodioci revni čitaoci i suradnici *Jezika*. Ovaj i prošli članak iz teorije prevođenja zamislio sam kao polaznu točku za stručnoumjetničke kritike naših prijevoda, koje će se povremeno pojavljivati na stranama ovoga časopisa i u kojima će biti navedeni konkretni primjeri iznesenih teoretskih postavki.